

Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 18/2016
Sisäinen turvallisuus

Sisäministeriö

ISSN 2341-8524

ISBN 978-952-324-097-1 (PDF)

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö /
Tietotuki- ja julkaisuyksikkö/Anitta Türkkän

Valokuvat:

Sivu 9: Miisa Kaartinen

Sivu 10: Miisa Kaartinen

Muut kuvat: Markus Jauhiainen

Helsinki 2016

Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 18/2016
Sisäinen turvallisuus

Sisäministeriö

KUVAILEHTI

Julkaisu päivämäärä: 31.5.2016

Tekijät: Sisäministeriö

Julkaisun nimi: Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025

Tiivistelmä: Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - yhteistyössä - on pelastustoimen visio vuoteen 2025. Pelastustoimella on merkittävä rooli turvallisen ja kriisinkestävän Suomen rakentamisessa. Visiossa korostuu yhteistyö, koska yksikään toimija ei omin voimin kykene saavuttamaan tavoitteita.

Pelastustoimen toiminta ulottuu laajalle yhteiskuntaan monelle eri toimialalle. Muuttuva yhteiskunta ja toimintaympäristö haastavat pelastustointa uudella tavalla. Pelastustoimen kannalta olennaisia ovat esimerkiksi kansainvälisessä toimintaympäristössä sekä väestö- ja aluerakenteessa tapahtuvat muutokset, talouden kiristyminen ja teknologinen kehitys.

Pelastustoimen toiminta-ajatus:

Parannamme yhteiskunnan turvallisuutta kaikissa oloissa - myös poikkeusoloissa - yhdessä muiden toimijoiden kanssa lähellä ihmistä:

- vähentämällä onnettomuuksia,
- vastaamalla pelastustoiminnasta,
- osallistamalla siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen,
- rajoittamalla onnettomuuksien seurauksia kaikissa oloissa ja
- hyödyntämällä pelastustoimen valmiutta nykyistä laajemmin yhteiskunnassa sekä
- tuottamalla terveydenhuollon kanssa sovittuja ensivaste- ja ensihoitopalveluja.

Pelastustoimen kansalliset tavoitteet ovat:

1. Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.
2. Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan.
3. Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteensovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
4. Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
5. Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta.
6. Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja.
7. Henkilöstö voi hyvin.

Pelastustoimen strategia on valmisteltu toimialan yhteistyönä. Pelastustoimen tulevaisuusraati analysoi toimintaympäristön muutoksia (pelastustoimen megatrendit).

Pelastustoimen strategia käännetään ruotsin ja englannin kielille.

Avainsanat: Strategia, pelastustoimi, turvallisuus, riskiperusteisuus, siviilivalmius

Muut tiedot: Julkaisu on saatavana PDF-tiedostona osoitteesta www.intermin.fi/julkaisut.

Sarjan nimi ja numero: Sisäministeriön julkaisu 18/2016

ISSN: 2341-8524

ISBN: 978-952-324-097-1 (PDF)

Kokonaissivumäärä: 20

Kieli: Suomi

Jakaja: Sisäministeriö

Kustantaja: Sisäministeriö

Pelastustoimi on uuden edessä

Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - yhteistyössä - on pelastustoimen visio vuoteen 2025. Pelastustoimella on merkittävä rooli turvallisen ja kriisinkestävän Suomen rakentamisessa. Visiossa korostuu yhteistyö, koska yksikään toimija ei omin voimin kykene saavuttamaan tavoitteita.

Yksi pelastustoimen vahvuuksista on kansalaisten luottamus pelastustoimen viranomaisiin. Viimeisimmän tutkimuksen mukaan jopa 98 prosenttia vastaajista luottaa pelastustoimen viranomaisiin. Tästä kansalaisten luottamuksesta haluamme pitää kiinni. Kansalaisten luottamus on hyvä kivijalka, jolle rakentaa uudistuvaa pelastustoimea.

Pelastustoimen uudessa strategiassa korostuu toiminnan riskiperusteisuus, pelastustoimen hyvä valmius, yhteistyö, palvelujen laatu ja yhdenmukaisuus sekä aktiivinen kehittäminen. Pelastustoimen riskinarviointityötä kehitetään siten, että se tuottaa laajasti siviilivalmiuden kehittämisessä tarvittavaa tietoa myös yhteistyötahojen tarpeisiin. Pelastustoimi tukee muita toimijoita muussakin kuin onnettomuuksiin varautumisessa toimintaympäristöön, varautumiseen ja riskienhallintaan liittyvällä asiantuntijuudella ja palveluilla. Pelastustoimella on kyky antaa ja vastaanottaa apua luonnon tai ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuus- tai katastrofitilanteissa.

Pelastustoimessa on olennaista, että kehittäminen perustuu palvelutarpeeseen. Perustehtävänä on tarjota ihmisille oikea-aikaisia palveluja. Tämä edellyttää voimavarojen käytön tehostamista ja monipuolistamista. Tavoitteena on, että pelastustoimen palvelut vastaavat valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin ja palvelut on mitoitettu tunnistettujen riskien perusteella.

Pelastustoimen tavoitteena on, että pelastustoimella on vahva rooli siviilivalmiuden yhteen sovittajana. Hyvin yhteensovitetulla varautumisella ja tilanteen aikaisella toiminnalla vahvistetaan yhteiskunnan kykyä onnettomuuksien seurausten rajoittamiseen ja ihmisten, omaisuuden, kulttuuriperinnön ja ympäristön suojaamiseen kaikissa oloissa. Tämän avulla parannamme yhteiskunnan onnettomuus- ja häiriönsietokykyä. On myös muistettava, että nyky maailmassa valtioiden rajat ylittäviin riskeihin ja uhkiin ei voida vastata tehokkaasti ilman kansainvälistä yhteistyötä.

Työhyvinvointia tulee johtaa osana kokonaisuutta kuten muitakin pelastustoimen osa-alueita. Työhyvinvoinnille täytyy määritellä selkeät sisällöt ja tavoitteet, kehittämisprosessit, resurssit sekä mittarit ja niiden seuranta. Tärkeä osa työhyvinvoinnin johtamista on vaikuttaa työhyvinvointiajattelun jalkauttamiseen käytännössä eli kulttuurin ja asenteen muutokseen. Strateginen työhyvinvoinnin johtaminen ja työhyvinvointityön sitominen osaksi päivittäistä johtamista parantavat pelastustoimen tuloksellisuutta.

Pelastustoimen strategia on valmisteltu toimialan yhteistyönä. Pelastustoimen tulevaisuusraati analysoi toimintaympäristön muutoksia (pelastustoimen megatrendit).

Haluan kiittää kaikkia strategiaprosessiin eri vaiheissa osallistuneita ja samalla haluan kannustaa kaikkia viestimään aktiivisesti strategian sisällöstä ja osallistumaan innolla sen toimeenpanoon.

Tehdään yhdessä turvallinen ja kriisinkestävä Suomi!

Helsingissä 31.5.2016

Esko Koskinen

Pelastusylijohtaja

SISÄLLYSLUETTELO

1 STRATEGIAN LÄHTÖKOHDAT LÖYTYVÄT HALLITUSOHJELMASTA JA SELONTEOSTA	7
2 PELASTUSTOIMEN VISIO ON TURVALLINEN JA KRIISINKESTÄVÄ SUOMI	8
3 PELASTUSTOIMEN TOIMINTA-AJATUKSENA ON PARANTAA TURVALLISUUTTA KAIKISSA OLOISSA	8
4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ MUUTTUU NOPEASTI	9
5 KANSALLISET TAVOITTEET	12
5.1 Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.....	13
5.2 Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan.....	13
5.3 Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteensovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.....	14
5.4 Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.....	15
5.5 Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta.....	16
5.6 Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan.....	17
5.7 Henkilöstö voi hyvin.....	18
6 STRATEGIAN TOTEUTUMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI	19
7 TÄRKEIMMÄT KÄSITTEET	19

1 Strategian lähtökohdat löytyvät hallitusohjelmasta ja selonteosta

Pelastustoimen strategia toteuttaa sekä hallitusohjelmassa että sisäisen turvallisuuden selonteossa pelastustoimelle asetettuja tavoitteita.

Pelastustoimen tavoitteet hallitusohjelmassa:

- Pelastustoiminnan ja varautumisen valtakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinaointia vahvistetaan ja parannetaan valtakunnan tason pelastusviranomaisten toimesta.
- Selkeytetään pelastustoiminnan ja siviiliviranomaisten johtamista sekä koordinaointia laaja-alaisten uhkien torjunnassa.
- Pelastusalan kustannustehokkuutta ja urapolkuja kehitetään uudistamalla koulutusjärjestelmää sekä kehittämällä sopimuspalokuntajärjestelmää.

Ensimmäinen sisäisen turvallisuuden selonteko asetti pelastustoimelle kaksi päätavoitetta:

- Uudistetaan pelastustoimen rakenteet ja vahvistetaan valtakunnallista ohjausta.
- Vahvistetaan siviiliviranomaisten johtamiskykyä sekä viranomaisyhteistyötä pelastustoiminnassa ja poikkeusoloissa.

2 Pelastustoimen visio on turvallinen ja kriisinkestävä Suomi

---

Hallitusohjelmassa on sisäiselle turvallisuudelle asetettu visio: Suomi on maailman turvallisin maa asua, yrittää ja tehdä työtä. Pelastustoimi osana sisäistä turvallisuutta tavoittelee myös hallituksen asettamaa visiota turvallisemmasta Suomesta.

Pelastustoimen visio eli tavoitetila vuoteen 2025:

Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - yhteistyössä

3 Pelastustoimen toiminta-ajatuksena on parantaa turvallisuutta kaikissa oloissa

---

Pelastustoimen toiminta-ajatus kuvaa pelastustoimen tehtävää ja roolia yhteiskunnassa.

Pelastustoimen toiminta-ajatus:

Parannamme yhteiskunnan turvallisuutta kaikissa oloissa

- myös poikkeusoloissa - yhdessä muiden toimijoiden kanssa lähellä ihmistä:

- vähentämällä onnettomuuksia,
- vastaamalla pelastustoiminnasta,
- osallistumalla siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen,
- rajoittamalla onnettomuuksien seurauksia kaikissa oloissa ja
- hyödyntämällä pelastustoimen valmiutta nykyistä laajemmin yhteiskunnassa sekä
- tuottamalla terveydenhuollon kanssa sovittuja ensivaste- ja ensihoitopalveluja.

4 Toimintaympäristö muuttuu nopeasti

Pelastustoimen toiminta ulottuu laajalle yhteiskuntaan monelle eri toimialalle. Muuttuva yhteiskunta ja toimintaympäristö haastavat pelastustointia uudella tavalla. Pelastustoimen kannalta olennaisia ovat esimerkiksi kansainvälisessä toimintaympäristössä sekä väestö- ja aluerakenteessa tapahtuvat muutokset, talouden kiristyminen ja teknologinen kehitys.

Keskinäisriippuvuuden maailmassa maailmanlaajuiset trendit ovat osa Suomenkin toimintaympäristöä. Ilmastonmuutoksen uhat tunnustetaan yleisesti. Väestökehitys, kiihtyvä kaupungistuminen, valtioiden väliset muuttoliikkeet, ruokaturva, energian saatavuus ja luonnonvarojen niukkuus ja konfliktien luonteen muutos ovat esimerkkejä toisiinsa kietoutuneista kysymyksistä. Muutosten torjuminen tai niihin sopeutuminen voivat luoda myös maailmanlaajuisia taloudellisia mahdollisuuksia.

Kansainvälisen toimintaympäristön muuttuminen

Euroopan sisäisen turvallisuuden toimintaympäristö muuttuu nopeasti. Epävakaas EU:n lähinaapurustossa on aiheuttanut monia turvallisuusongelmia. Viime vuosina on ilmaantunut uusia ja moniulotteisia uhkia kuten niin sanottuja hybridiuhkia, joissa valtiolliset ja ei-valtiolliset toimijat pyrkivät häiritsemään yhteiskunnan toimintakykyä. Vakavien luonnononnettomuuksien riski kasvaa muun muassa ilmastonmuutoksen seurauksena.

Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset ja ulkoinen turvallisuus vaikuttavat Suomen sisäiseen turvallisuuteen ja siten pelastustoimeen. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhä tiiviimpi yhteys tuo mukanaan uhkien lisäksi myös mahdollisuuksia, erityisesti tiiviimmän yhteistyön uhkien torjumisessa muiden EU-maiden, Pohjoismaiden sekä muiden kansainvälisten järjestöjen (YK, Nato) sekä muiden kumppaneidemme kanssa.

Nykymaailmassa valtioiden rajat ylittäviin riskeihin ja uhkiin ei voida vastata tehokkaasti ilman kansainvälistä yhteistyötä. Ylläpitääkseen sisäistä turvallisuutta Suomessa pelastustoimen viranomaisien ja muiden toimijoiden on kyettävä käyttämään täysimääräisesti olemassa olevia välineitä ja tekemään yhteistyötä kansallisesti, valtioiden välillä sekä EU:n ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Kansallisia tavoitteita edistetään kansainvälisillä yhteistyöfoorumeilla.

Väestö- ja aluerakenteen muutos asettaa haasteita pelastustoimen palvelukyvyille

Suomen väestörakenne muuttuu nopeimmin Euroopassa. Väestö ikääntyy, mikä selittyy sekä eliniän pitenemisellä että syntyvyyden laskulla. Ennusteen mukaan vuonna 2030 väestöstä noin 25 prosenttia on yli 65-vuotiaita. Myös perherakenteet muuttuvat. Noin miljoona suomalaista asuu yksin ja yksinasuvien määrä kaikissa ikäryhmissä kasvaa nopeasti. Väestön ikääntyminen ja erityisesti yksin asuvien vanhusten määrän kasvu lisää pelastustoimen tehtävämäärää ja edellyttää palvelutason tarkastelua koko maassa uudella tavalla.

Myös Suomen aluerakenne muuttuu. Asutus keskittyy kasvukeskuksiin ja levittäytyy kasvukeskuksia ympäröiville uusille alueille. Keskustaaajamissa rakentaminen tiivistyy ja samalla haja-asutusalueilla aktiivi-ikäisen väestön määrä pienenee ja väestö ikääntyy. Tämä haastaa pelastustoimen palvelujen riittävän tasapuolisen palvelukyvyyn.

Maahanmuutto muuttaa Suomen väestörakennetta. Maahanmuutto Suomeen on kaksinkertaistunut noin kymmenen viime vuoden aikana ja vuonna 2015 Suomen saapui noin 32 000 turvapaikanhakijaa. Maahanmuuttajat ovat puutteellisen kielitaitonsa ja erilaisten kulttuuritaustojensa vuoksi haaste onnettomuuksien ehkäisylle.

Suomessa erot yhteiskunnan eri ryhmien välillä kasvavat. Onnettomuudet ja tapaturmat kohdistuvat tilastojen mukaan usein yhteiskunnan kahteen köyhimpään viidennekseen. Yhteiskunnan rikkain viidennes pitää huolta itsestään. Eriarvoistuminen niin yhteiskunnallisista kuin teknologisista syistä on vaarassa syventyä. Sen aiheuttamat riskit voivat myötävaikuttaa syrjäytymiseen, poliittiseen radikalisoitumiseen ja poliittisten järjestelmien toimintahäiriöihin. Eriarvoistuminen ja sosiaalinen syrjäytyminen vaikuttavat myös pelastustoimeen ja sen palvelujen järjestämiseen.

Pelastustoimen haasteena on turvata palvelut riittävän tasapuolisesti koko maassa. Vapaaehtoisuuteen vahvasti perustuva sopimuspalokuntatoiminta ja sivutoimisen sopimushenkilöstön käyttö on Suomen kaltaisessa harvaan asutussa maassa välttämätöntä tehokkaan pelastustoiminnan järjestämiseksi. Pelastustoimintaa ei taloudellisistakaan syistä ole mahdollista rakentaa pelkästään päätoimisen henkilöstön varaan. Taajaan asutuilla alueilla

sopimuspalokunnat ovat päätoimista henkilöstöä tukeva reservi. Sopimuspalokunnat ovat olennainen voimavara, jolla pelastustoimen palvelut voidaan turvata tasapuolisesti maan kaikissa osissa. Haasteena on saada riittävästi ihmisiä mukaan toimintaan.

Talouden niukkeneminen - kestävyysvajeen tuomat reunaehdot

Suomen talous on kehittynyt pitkään heikosti. Lähivuosina talouskehityksen odotetaan hiljalleen elpyvän, mutta kasvu on jäämässä vaimeaksi. Vaikea taloustilanne heikentää entisestään edellytyksiä turvata palvelut yhdenvertaisesti erityisesti harvaan asutulla seudulla.

Myös julkisen talouden tila on heikentynyt kuluvan vuosikymmenen aikana voimakkaasti. Hallitus pyrkii taittamaan julkisen talouden velkaantuneisuuden hallituskauden aikana. Tämä on edellyttänyt ja edellyttää lähivuosina julkiselta sektorilta säästöjä ja rakenteellisia uudistuksia.

Hallitusohjelmaan sisältyvät julkisen hallinnon rakenteelliset muutokset ovat toteutuessaan historiallisen suuria. Yhtäaikaisesti on käynnissä uudistuksia, jotka koskevat sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä ja tuottamista, uuden maakuntahallinnon perustamista ja valtion aluehallinnon uudistamista. Myös kuntien tehtäviä uudistetaan merkittävästi. Tavoitteena on vähentää kuntien tehtäviä ja velvoitteita ja lisätä kuntien toimintavapautta erilaisilla kuntakokeiluilla. Hallinnon palvelurakenteiden muutoksessa on nähtävissä suuntaus palveluiden rahoitusohjauksen keskittämiseen.

Käynnissä olevista julkisen sektorin uudistuksista pelastustoimeen vaikuttavat keskeisimmin sosiaali- ja terveystoimen palvelurakenteessa tapahtuvat muutokset eli sosiaali- ja terveystoimen palveluiden siirto kunnilta ja kuntayhtymiltä maakunnille. Pelastuslaitosten tuottama osuus ensihoitopalvelusta sitoo pelastustoimen sosiaali- ja terveystoimen palvelurakennemuutostukseen. Pelastustoimessa on korostettu ensihoidon tärkeyttä palvelutarjonnassa synergiahyötyjen, pelastustoimen toiminnallisen kyvykkyyden ja koko ensihoitojärjestelmän suorituskyvyn näkökulmasta. Tämän takia pelastustoimen sitominen sosiaali- ja terveystoimen uudistukseen on erityisen tärkeää.

Vuonna 2016 pelastuslaitokset hoitavat kiireellisestä ensihoitopalvelusta yli 70 prosenttia ja pelastustoimen henkilöstöä voidaan tarvittaessa siirtää ensihoitoyksiköihin pelastustoimen puolelta. Tämä merkitsee sitä, että todellinen valmius suuronnettomuustilanteissa on erinomainen. On yhteiskunnan varautumisen ja erityisesti ensihoitopalvelujen tarvisijoiden kannalta elintärkeää, että tätä valmiutta ei maakuntauudistuksen aikana hävitetä.

Talouden niukentuessa korostuu tarve tehostaa toimintaa, jotta asiakkaalle tuotettavasta palvelusta ja sen tasosta ei tarvitsisi tinkiä. Toiminnan tehostaminen edellyttää toimintojen keskittämistä ja palvelujen mahdollisimman pitkälle menevää yhdenmukaisuutta. Toimintojen tehostaminen edellyttää toimintatapojen uudenlaista tarkastelua; teemmekö nyt asiat oikealla ja tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Lisäksi asioita on myös priorisoitava, koska käytettävissä olevien määrärahojen pienentyessä ei ole aina mahdollista pitää kiinni kovin laajasta palvelutarjonnasta.

Teknologian kehitys on mahdollisuus

Teknologian kehitys on nopeampaa kuin koskaan. Teknologia muuttuu mobiilimmaksi, integroituneemmaksi ja käyttäjälähtöisemmäksi. Teknologiaa hyödyntämällä voidaan lisätä turvalli-

suutta ja uuden teknologian tehokas käyttö mahdollistaa myös tuottavuuden kasvun. Esimerkiksi älyteknologia ja nanoteknologia voivat tuottaa pelastustointia hyödyntäviä sovellutuksia.

Lisääntyvä riippuvuus laajoista ja monimutkaisista tieto- ja muista teknisistä järjestelmistä lisää yhteiskunnan haavoittuvuutta. Myrskyt, tulvat ja muut ympäristöön liittyvät onnettomuudet voivat vaarantaa yhteiskunnan toimivuutta ja väestön turvallisuutta. Uusiin teknologioihin saattaa liittyä myös terveys- ja turvallisuusriskejä kuten esimerkiksi hiilipohjaisten materiaalien kasvava käyttö.

Pelastustoimen palvelujen kysyntää on vaikea ennakoida

Pelastuslaitokset hoitavat vuosittain noin 100 000 pelastustehtävää. Määrällisesti eniten on tarkastus- ja varmistustehtäviä (noin 30 000 kpl) sekä ensivastetehtäviä (yli 20 000 kpl). Tulipalojen määrä on pysynyt samalla tasolla, vaikka rakennuspalojen määrä on laskenut. Pelastuslaitosten tehtävien kokonaismäärä on ollut muutaman vuoden lievässä laskussa. Tehtävätyyppien sisäinen jako on muutoksessa. Perinteisten tulipalojen määrä laskenee ja muut onnettomuudet lisääntyvät tai säilyvät entisellään. Onnettomuuksien laadussa tai määrässä ei tapahtune suuria muutoksia vuoteen 2025 mennessä.

Väkilukuun suhteutettuna Suomessa kuolee tulipaloissa enemmän ihmisiä kuin useimmissa Euroopan maissa. Viime vuosina tulipaloissa on kuollut keskimäärin 75 ihmistä joka vuosi ja loukkaantunut yli 600 ihmistä. Valtaosa palokuolemista ja vakavista loukkaantumisista tapahtuu asuntopaloissa.

Suuronnettomuusriskeissä tapahtune jossain määrin muutoksia. Suuronnettomuuksien seuraukset voivat olla merkittäviä vaikka niiden todennäköisyys ei ole suuri. Luonnon-, säteily-, kemikaali- ja räjähdysonnettomuuksien vaikutukset voivat olla kohtalokkaita ja ulottua laajalle alueelle niin maalla kuin merialueella. Samoin kriittiseen infrastruktuuriin (liikennejärjestelmiin sekä sähkön ja veden jakeluun) kohdistuvat onnettomuudet ja tuhotyöt voivat kohdistua ja vaikuttaa suurem määrään ihmisiä. Terrorismi tai siihen verrattavat tuhotyöt saattavat nousta nykyistä merkittävämmäksi uhaksi riippuen kansainvälisestä ja yhteiskunnallisesta kehityksestä. Pelastustoimen rooli suuriin onnettomuustilanteisiin varautumisessa ja niiden hoitamisessa on keskeinen, koska pelastustoimi vastaa näiden tilanteiden yleisjohtajuudesta.

5 Kansalliset tavoitteet

Pelastustoimen kansalliset tavoitteet ovat:

- 1** Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.
- 2** Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan.
- 3** Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteensovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
- 4** Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
- 5** Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta.
- 6** Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja.
- 7** Henkilöstö voi hyvin.

5.1 Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä

- Pelastustoimi seuraa aktiivisesti yhteiskunnan turvallisuuskehitystä sekä ennakoii ja tuottaa tietoa omiin ja muiden toimijoiden tarpeisiin.
- Onnettomuusriskit tunnustetaan ja otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa.
- Pelastustoimi vaikuttaa aktiivisesti toimintaympäristössä havaittujen turvallisuuspuutteiden parantamiseksi.

Pelastustoimen ja siviilivalmiuden kehittämiseksi on oltava jatkuva käsitys siitä, mitkä ovat tärkeimmät riskit, jotka uhkaavat yhteiskunnan toimivuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa jatkuvaa riskinarviointiprosessia. On tunnistettava riskit, arvioitava sitä, miten riskejä voidaan hallita ja tehtävä päätökset siitä, miten kukin toimija voi riskin todennäköisyyttä pienentää tai riskin konkretisoituessa rajoittaa siitä aiheutuvia vahinkoja. Mitä paremmin yksittäiset ihmiset, yritykset ja yhteisöt osaavat toimia, sitä pienemmiksi onnettomuuden aiheuttamat vahingot jäävät. Viranomaisten apu vaikuttaa huomattavasti enemmän, jos onnettomuuskohteessa olevat toimijat kykenevät omilla toimillaan aloittamaan vahinkojen rajoittamisen jo ennen organisoidun avun saapumista.

Pelastustoimenrooli riskinarvioinnissa on keskeinen, koska pelastustoimi hälytetään aina onnettomuustilanteessa ensimmäisenä paikalle. Pelastusviranomaiset näkevät päivittäin onnettomuuksia ja pystyvät myös arvioimaan ainakin alustavasti mahdollisia onnettomuuksien syitä. Pelastusviranomaisen yksi tärkeä tehtävä on tuoda esiin ne syyt, jotka onnettomuusuhkia aiheuttavat ja vaikuttaa siihen, että riskin hallitsemiseksi ryhdytään toimenpiteisiin. Usein tehokkaimmat toimenpiteet ovat sellaisia, joita toiminnanharjoittaja, omistaja tai haltija voi itse tehdä. Tämä edellyttää usein sitä, että pelastusviranomainen kykenee havainnollistamaan riskin mahdollisuuden ja tuomaan esiin yksinkertaisia, turvallisuutta parantavia käytännön ratkaisuja.

5.2 Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan

- Pelastustoimella on riskejä vastaavat resurssit ja riittävä palvelukyky koko maassa.
- Pelastustoimi sisäisen turvallisuuden toimijana palvelee yhteiskunnan häiriötilanne- ja katastrofivalmiutta kaikissa oloissa, myös poikkeusoloissa.
- Pelastustoimella on kyky antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua luonnon tai ihmisen aiheuttamissa suuronnettomuus- tai katastrofitilanteissa.

Riskianalyysin tavoitteena on arvioida, miten riskejä hallitaan. Riskianalyysin perusteella määritetään pelastustoimen voimavarat ja palvelukyky, joka riippuu myös alueen yhteisöjen ja organisaatioiden omasta kyvystä vastata riskeihin.

Mitä paremmin ja kattavammin toimijat itse ovat varautuneet erilaisiin häiriötilanteisiin, sitä helpompaa on järjestää tilanteen palautuminen normaaliksi onnettomuuden tapahduttua.

Yhteiskunnan toimivuus riippuu myös siitä, että kaikki olennaiset toimijat ovat varautuneet erilaisiin häiriötilanteisiin ja myös poikkeusoloihin. Yhteiskunnan eri toiminnot kytkeytyvät toisiinsa siten, että minkään yksittäisen toimijan varautuminen ei riitä vaan tarvitaan kaikkien toimijoiden valmiutta vastata erilaisiin häiriötilanteisiin. Pelastustoimen roolina on varmistaa, että eri tahojen valmius osallistua pelastustoimintaan on suunniteltu ja sitä varten on myös määritelty voimavarat. Tämä palvelee koko yhteiskunnan häiriötilannevalmiutta normaali- ja poikkeusoloissa.

Yhteiskunnan häiriötilanne- ja katastrofivalmiuden kehittäminen parantaa myös Suomen mahdollisuuksia tarjota apuaan muissa maissa tapahtuviin ihmisen tai luonnon aiheuttamiin onnettomuuksiin ja osallistua osana kansainvälistä yhteisöä katastrofiriskien rajoittamistyöhön. Toisaalta - valmiuden kehittämisestä huolimatta - myös sellainen onnettomuus tai häiriötilanne on mahdollinen, että Suomen omat voimavarat eivät riitä ja Suomella on oltava valmius kansainvälisen avun vastaanottamiseen. Osallistumalla kansainväliseen katastrofiriskien rajoittamistyöhön parannetaan myös Suomen häiriötilanne- ja katastrofivalmiutta.

Pelastustoimen viranomaisilla on käytössään useita kansainvälisiä sopimuksia ja EU-tason järjestelyitä, joita hyödyntäen viranomaiset voivat antaa ja vastaanottaa kansainvälistä apua sisäistä turvallisuutta koskevien uhkien ja riskien torjunnassa ja hallinnassa. Pelastuspalvelusta on muodostunut yksi kansainvälisen avun välineistä. Pelastustoimen tärkein väline kansainvälisen avun antamiseen ja pyytämiseen on EU:n pelastuspalvelumekanismi. Mekanismi kattaa ensisijaisesti ihmisten, mutta myös ympäristön ja omaisuuden suojelun sekä unionin alueella että sen ulkopuolella tapahtuvien kaikenlaisten luonnon ja ihmisen aiheuttamien katastrofien yhteydessä, mukaan lukien ympäristökatastrofit, meren pilaantumisen ja akuutit terveyttä uhkaavat hätätilanteet. Terroritekojen tai ydin- tai säteilyonnettomuuksien aiheuttamissa katastrofeissa unionin mekanismi kattaa ainoastaan pelastuspalvelun alaan kuuluvat varautumis- ja avustustoimet.

Kansainvälisen pelastuspalvelun tehtäväkenttä on laajentunut huomattavasti viime vuosina. Vuosituhannen vaihteessa valtaosa kansainvälisistä pelastustehtävistä oli luonnon tai

ihmisen aiheuttamia onnettomuuksia. Nykyisin pelastuspalvelun osaamista käytetään laaja-alaisesti myös humanitaaristen avustusoperaatioiden tukitehtävissä. Nopea lähtövalmius yhdistettynä kykyyn toimia kentällä useita viikkoja täysin omavaraisesti on tunnustettu muun muassa YK-järjestöissä, jotka tukeutuvat avustusoperaatioiden käynnistämiseksi pelastusalan ammattilaisiin ja voimavaroihin.

5.3 Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteensovittaja ja luotettu yhteistyökumppani

- Suuronnettomuuksiin on varauduttu riskejä vastaavasti.
- Pelastustoimi tukee muita toimijoita häiriötilanteisiin varautumisessa.
- Riskinarviointityö on ennakoivaa ja tuottaa toiminnan ja siviilivalmiuden kehittämistä tukevaa tietoa.
- Pelastustoimi toimii yhteistyössä eri viranomaisten, yritysten, järjestöjen, vapaaehtoisten (organisaatioiden) ja yhteisöjen kanssa.

Pelastustoimen kansallinen tavoite on olla vahva siviilivalmiuden yhteensovittaja. Hyvin yhteensovitetulla varautumisella ja tilanteen aikaisella toiminnalla vahvistetaan yhteiskunnan kykyä onnettomuuksien seurausten rajoittamiseen ja ihmisten, omaisuuden, kulttuuriperinnön ja ympäristön suojaamiseen kaikissa oloissa.

Suomalaisen yhteiskunnan siviilivalmiuden ja suorituskyvyn ylläpitämisessä ja kehittämisessä ja niiden yhteensovittamisessa huolehditaan siitä, että suuronnettomuuksiin ja vakaviin häiriötilanteisiin varautumisessa, niiden aikana tai välittömästi uhatessa

- kaikkien pelastustoimen järjestelmään ja pelastustoimintaan osallistuvien roolit ja tehtävät ovat selkeitä,
- toiminta perustuu yhteiseen suunnitteluun,
- suuronnettomuuksiin on varauduttu riskejä vastaavasti, ja että
- kaikki käytettävissä olevat voimavarat huomioidaan ja niitä hyödynnetään aiempaa tehokkaammin.

Tavoitteiden saavuttamiseksi pelastustoimessa lisätään entistä systemaattisempaa ja vuorovaikutteista yhteistyötä ja -toimintaa muiden toimijoiden kanssa. Pelastustoimi järjestää aloitteellisesti ja aktiivisesti esimerkiksi suunnittelu-, koulutus- ja harjoitustoimintaa yhteistyökumppaneiden kanssa kaikilla hallinnon tasoilla.

Pelastustoimen riskinarviointia kehitetään siten, että se tuottaa laajasti siviilivalmiuden kehittämisessä tarvittavaa tietoa myös yhteistyökumppaneiden tarpeisiin. Pelastustoimi tukee muita toimijoita muussakin kuin onnettomuuksiin varautumisessa toimintaympäristöön, varautumiseen ja riskienhallintaan liittyvällä asiantuntijuudella ja palveluilla.

Pelastustoimi on eri viranomaisten, yritysten, järjestöjen, vapaaehtoisten (organisaatioiden) ja yhteisöjen aktiivinen kumppani.

5.4 Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti

- Pelastustoimen palvelut vastaavat valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin. Palvelut on mitoitettu tunnistettujen riskien perusteella.
- Pelastustoimen valtakunnallista johtamista, suunnittelua, ohjausta, valvontaa ja koordinoitua vahvistetaan ja selkeytetään.
- Pelastustoimi hyödyntää toiminnassaan tehokkaasti aktiivista yhteistyötä ja tutkittua tietoa.
- Sopimuspalokunnat ovat tärkeä osa pelastustoimen järjestelmää.
- Ensihoitopalveluissa tehdään synergiaetujen saavuttamiseksi tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa.

Pelastustoimessa on olennaista kehittää palveluja niiden tarpeen perusteella. Pelastustoimen perustehtävänä on tarjota ihmisille oikea-aikaisia palveluja, mikä tarkoittaa sitä, että voimavarojen käyttöä on tehostettava ja monipuolistettava. Tavoitteena on, että pelastustoimen palvelut vastaavat valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin ja palvelut on mitoitettu tunnistettujen riskien perusteella.

Riskianalyysin tarkoituksena on ensin tunnistaa olemassa olevat riskit ja sen jälkeen arvioida niiden todennäköisyys ja mahdolliset seurausvaikutukset. Tämän jälkeen arvioidaan, mitä toimenpiteitä riskien hallitsemiseksi on käytettävissä ja valitaan kustannustehokkaat menetelmät. Riskienhallintaan kuuluu myös se, että vastuita jaetaan eri toimijoille järjestelmällisesti ja järkevästi siten, että eri toimijoiden roolit ja vastuut täydentävät toisiaan. Mitä paremmin tämä prosessi toimii, sitä turvallisemmaksi pystymme elinympäristömme rakentamaan.

Sisäinen turvallisuus ja pelastustoimi sen keskeisenä osana on Suomen menestyksen kivijalka. Tätä kivijalkaa on edelleen vahvistettava turvataksemme yhdenmukaiset palvelut kaikkialla Suomessa. Pelastustoimea on kehitettävä ja johdettava valtakunnallisesta näkökulmasta yhtenä kokonaisuutena. Yhdenmukainen johtaminen ja ohjaaminen mahdollistavat tasalaatuisuuden, yhdenmukaisuuden, mitattavuuden ja uskottavuuden.

Pelastustoimen palvelujen nykyistä tehokkaampi ja taloudellisempi tuottaminen edellyttää selkeää ja vahvaa valtakunnallista ohjausta, joka puolestaan edellyttää selkeitä rakenteita. Pelastustoimen rakenteet eivät enää vastaa muuttunutta toimintaympäristöä ja yhteistyöviranomaisten muuttuvia rakenteita. Nykyisenlainen moninapainen ohjausjärjestelmä ei mahdollista toiminnan kehittämistä nopeasti ja yhtenäisesti.

Tavoitteena on, että pelastustoimi hyödyntää toiminnassaan tehokkaasti aktiivista yhteistyötä ja tutkittua tietoa. Tuloksekkaan toiminnan taustalla on riittävä ja laadukas tutkimus- ja kehittämistoiminta. Koska ongelmat ja uhkakuvat ovat entistä monimutkaisempia ja niitä syntyy yhä nopeammin, myös tutkimuksen on pysyttävä kehityksessä mukana ja kyettävä ennakoimaan tulevia ongelmia. Varhaisten signaalien havaitseminen ja oikea tulkinta ovat tutkimuksenkin erityinen haaste.

Sopimuspalokunnat ovat keskeinen voimavara, jolla pelastustoimen palvelut voidaan turvata tasapuolisesti maan kaikissa osissa. Vapaaehtoisuuteen vahvasti perustuva sopimuspalokuntatoiminta ja sivutoimisen sopimushenkilöstön käyttö on Suomen kaltaisessa harvaan asutussa maassa välttämätöntä tehokkaan pelastustoiminnan järjestämiseksi. Pelastustoimintaa ei taloudellisistakaan syistä ole mahdollista rakentaa pelkästään päätoimisen henkilöstön varaan. Taajaan asutuilla alueilla sopimuspalokunnat muodostavat päätoimista henkilöstöä tukevan

reservin. Vapaaehtoinen ja sivutoiminen henkilöstö muodostaa myös tärkeän osan poikkeusolojen pelastustoimen henkilöstöstä.

Pelastustoimen tehtävävolyymistä yli 80 prosenttia kohdistuu kiireellisiin ensihoito- ja ensivastetehtäviin. Pelastuslaitokset hoitavat merkittävän osan kiireellisistä ensihoitotehtävistä. Tämän lisäksi pelastustoimi hoitaa lähes kaikki ensivastetehtävät Suomessa. Yhteiskunnan kokonaisedun näkökulmasta suurin hyöty on pelastustoimen ja ensihoidon tuottama synergia. Tavoitteena on, että ensihoitopalveluissa tehdään synergiaetujen saavuttamiseksi tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Pelastuslaitosten hoitaessa ensihoito- ja ensivastetehtäviä voidaan käyttää samaa asemaverkostoa, samoja tukitoimintoja, osin samaa henkilöstöä, samoja toimintamalleja ja yhteisiä harjoituksia sekä yhteistä vara- ja suuronnettomuusvalmiutta. Sopimuspaikuntia käytetään pelastuslaitosten ohella ensivastetoiminnassa. Tämä mahdollistaa voimavarojen suuntaamisen tarvittaessa myös suuronnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti.

5.5 Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta

- Vahvistetaan ihmisten ja yhteisöjen kykyä vähentää onnettomuuksia, sekä kannustetaan yksilöitä ja yhteisöjä omatoimisuuteen ja vastuunottoon.
- Kehitetään yhdessä eri toimijoiden kanssa omatoimista varautumista.
- Edistetään yksilön ja yhteisöjen kykyä toimia onnettomuuksissa ja häiriötilanteissa sekä selviytymään seurauksista.
- Pelastustoimeen liittyvää vapaaehtoistoimintaa kehitetään.

Onnettomuuksien syyt ovat moninaisia ja liittyvät suureksi osaksi ihmisten käyttäytymiseen. Niihin voidaan tehokkaasti vaikuttaa vain laajalla ja pitkäjänteisellä yhteistyöllä; lisäämällä yksityisten ihmisten ja yhteisöjen vastuuta ja valmiuksia turvallisuusasioissa.

Pelastustoimi ei voi yksin kantaa vastuuta onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä ja onnettomuustilanteista selviämisessä. Jotta

onnettomuuksia ja niiden seurannaisvaikutuksia voitaisiin vähentää, on tärkeää, että kaikki ovat tietoisia omasta osuudestaan ympäristönsä turvallisuuden parantamisessa ja omatoimisessa varautumisessa.

Omatoimisella varautumisella tarkoitetaan:

- tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden synty-
misen ennaltaehkäisyä
- varautumista henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön
suojaamiseen vaaratilanteissa
- varautumista tulipalojen sammuttamiseen, poistumis-
en turvaamiseen ja pelastustoiminnan helpottamiseen
sekä muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin
kukin omatoimisesti kykenee

Omatoimisen varautumisen velvollisuuksia on asetettu yksittäisille ihmisille, yhteisöille ja viranomaisille, jotta nämä voisivat elinympäristössään ja toiminnassaan ehkäistä tulipaloja ja onnettomuuksia sekä varautua rajoittamaan ja torjumaan onnettomuuksista aiheutuvia vahinkoja ja seurauksia. Varautumisvaatimus kattaa onnettomuuksien ja vaaratilanteiden ehkäisyyn tähtäävät toimenpiteet sekä varautumisen onnettomuustilanteessa toimimiseen. Varautumisella pyritään ehkäisemään vaaratilanteita, huomioidaan normaaliolojen häiriötilanteet sekä valmistellaan toimenpiteet poikkeusolojen varalta.

Pelastustoimi osallistuu turvallisuudesta käytävään kansalaiskeskusteluun ja viestii aktiivisesti paloturvallisuudesta. Viestinnällä voidaan herätellä ihmisten aktiivisuutta vaikuttaa omaan ja läheistensä elinympäristöön. Paloturvallisuustyössä tarvitaan suoraa väestöön vaikuttamista sekä rakennusten turvallisuudesta vastaavien ihmisten tietoihin, taitoihin ja asenteisiin vaikuttamista. Käytännössä turvallisuusviestinnässä korostetaan jatkossa aiempaa enemmän jokaisen omaa vastuuta turvallisuudestaan ja kohdennetaan turvallisuusviestintää aiempaa tarkemmin.

Pelastustoimi toimii lähellä kansalaisia, yhteisöjä ja yrityksiä ja edistää turvallisuutta aktiivisesti ja yhteistyöhakuisesti. Paloturvallisuuden lisäämiseksi tarvitaan eri toimijoiden samanaikaisia ja toisiaan tukevia toimia. Jotta tämä olisi mahdollista, tarvitaan koko pelastustoimen henkilöstön sekä pelastustoimen yhteistyökump-

paneiden panosta. Erityisesti kolmannen sektorin ja sopimuspalokuntien käyttöön panostetaan onnettomuuksien ehkäisyssä.

5.6 Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan

- Luodaan uusia toimintatapoja ja palveluita tutkittua tietoa ja uutta teknologiaa hyödyntäen.
- Vahvistetaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja hyödynnetään sitä toiminnassa.
- Kehitetään pelastustoimea kansainvälisten verkostojen avulla ja osallistumalla kansainväliseen pelastustoimintaan.

Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisellä voidaan merkittävästi vaikuttaa julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen laatuun ja tuloksellisuuteen sekä vastata ikääntymisen ja väestön huoltosuhteen muutoksista aiheutuviin haasteisiin. Sen avulla julkisen hallinnon järjestämisvastuulla olevat palvelut kyetään tuottamaan entistä enemmän organisaatorajat ylittävinä prosesseina ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Oikein hyödynnettynä tieto- ja viestintäteknologia mahdollistaa joustavan toiminnan.

Uusimman teknologian ja tiedon hyödyntäminen täysipainoisesti toiminnan kehittämisessä vaatii osaamista, jossa korostuu tarve samanaikaisesti ymmärtää toiminnan tarpeet ja kehittämissuunta sekä tietotekniikan mahdollisuudet. Tavoitteena on kehittää käyttäjälähtöisiä sekä tuottavuutta ja tuloksellisuutta nostavia digitaalisia palveluja ja toimintatapoja pelastustoimessa.

Tutkimus- kehittämistoiminnalla tarkoitetaan systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi. Tavoitteena on löytää jotain oleellisesti uutta. Kehittämistoiminnan taustalla on koettu tai havaittu olemassa oleva kehittämistarve. Kehittämistoiminnassa hyödynnetään tutkimuksen tuloksena ja käytännön kokemuksen kautta saatua tietoa. Kehittämistoiminta tähtää uusien prosessien, toimintatapojen, toimintamallien, menetelmien, järjestelmien ja tuotteiden aikaansaamiseen tai jo olemassa olevien olennaiseen parantamiseen.

Pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnan linjaukset määritellään kymmenen vuoden aikajaksolle, keihäänkärjet hallituskauden ajaksi ja aiheet yhden vuoden ajaksi. Pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnan linjaukset ovat:

Pelastustoimi muuttuvassa toimintaympäristössä

- Onnettomuusprofiilin muuttuminen ja laajeneminen
- Sosiaaliset riskit
- Poliittiset ja taloudelliset tekijät
- Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset

Pelastustoimen tehtävät ja toiminta

- Pelastustoimen roolin muutos
- Palvelujärjestelmän toimivuus ja laatu
- Henkilöstön osaaminen, osaamisvaatimukset ja koulutus
- Pelastustoimintaa uudistavat menetelmät

Yksilöiden rooli turvallisuudessa

- Turvallisuusasenteet
- Vuorovaikutus
- Tahallinen turvallisuutta heikentävä tai uhkaava toiminta

Kansainvälisiä verkostoja hyödynnetään aktiivisesti pelastustoimen kehittämisessä. Valtioiden rajat ylittäviin riskeihin ja uhkiin vastaaminen edellyttää toimivaa kansainvälistä yhteistyötä. Kansallisia tavoitteita edistetään aktiivisesti ja johdonmukaisesti kaikilla pelastustoimen kansainvälisillä foorumeilla ja kaikilla tasoilla. Kansainvälisen pelastustoiminnan tulee tukea kansallista valmiutta.

Tärkeitä yhteistyöfoorumeita ovat erityisesti EU:n pelastuspalveluyhteistyö, Naton siviilivalmiusyhteistyö, YK-toiminta (YK/OCHA, IHP), pohjoismainen yhteistyö (ns. Haaga-yhteistyö, Nordred-yhteistyö) sekä aktiivinen alueellinen yhteistyö Barentsin alueen maiden, Itämeren maiden sekä Arktisen alueen valtioiden kesken. Kiinteät verkostot naapurimaihimme (Pohjoismaat, Venäjä, Viro) sekä operatiivinen yhteistyö näiden maiden kanssa ovat keskeinen osa pelastustoimen kansainvälistä yhteistyötä.

Pelastustoimen kansainvälisen toimintaympäristön muutos edellyttää kansainvälisen pelastustoiminnan valmiuden jatkuvaa kehittämistä, asiantuntijoiden kouluttamista ja harjoittamista sekä aiempaa suunnitelmallisempaa osallistumista hanke- ja tutkimustoimintaan. Erityisesti EU-hankerahoituksen ja tutkimusverkostojen hyödyntämisen tulee olla pelastustoimen kansainvälisen toiminnan kehittämisen keskiössä tulevaisuudessa.

5.7 Henkilöstö voi hyvin

- Pelastustoimen tavoitteena on nolla työtaturmaa.
- Johtaminen on linjakasta, avointa ja vuorovaikutteista ja johto on sitoutunut henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämiseen.
- Pelastustoimen henkilöstöllä on korkeatasoiseen koulutukseen pohjautuva, toiminnan tarpeita vastaava, jatkuvaan osaamisen arviointiin ja kehittämiseen perustuva osaaminen ja ammattitaito.
- Pelastustoimessa edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja monimuotoisuutta.

Tavoitteena on, että pelastustoimen työyhteisöjen toiminta ja tulos on laadu-kasta ja siellä viihdytään. Jokainen tekee työtä hyvin ja vastuullisesti sekä kehittää työtään ja työympäristöään yhdessä muiden kanssa. Pelastustoimessa jokainen tukee toinen toistaan, kaikkien osaamista hyödynnetään ja jokainen osallistuu työtä koskevaan keskusteluun. Työyhteisön pelisäännöt on sovittu yhdessä ja niitä noudatetaan. Esimies käy aitoa vuoropuhelua työyhteisönsä kanssa ja huolehtii, että fyysiset ja psyykkiset olosuhteet tukevat sujuvaa työntekoa.

Työhyvinvointia tulee johtaa osana kokonaisuutta kuten muitakin pelastustoimen osa-alueita. Työhyvinvoinnille täytyy määritellä selkeät sisällöt ja tavoitteet, kehittämisprosessit, resurssit sekä mittarit ja niiden seuranta. Tärkeä osa työhyvinvoinnin johtamista on vaikuttaa työhyvinvointiajattelun jalkauttamiseen käytännössä. Strateginen työhyvinvoinnin johtaminen ja työhyvinvointityön sitominen osaksi päivittäistä johtamista parantavat organisaation tuloksellisuutta.

Osaamisen kehittämisellä on suora yhteys työn tuloksellisuuden ja työn hallintaan. Se mahdollistaa tarvittaessa monipuolisempien urapolkujen toteutumisen. Henkilöstön osaamista kehittämällä varmistetaan laadukkaat palvelut ja pelastustoimen jatkuva uudistuminen. Tavoitteena on koulutettu, osaava ja motivoitunut henkilöstö. Osaamisen kehittämisen hallinta edellyttää myös menetelmiä osaamisen ja sen tason arviointiin. Lisäksi tulee varmistaa lisä- ja täydennyskoulutusten toteutuminen ja asettaa koulutuksen sisällöille laatukriteerit.

Työn sujuvuuden ja työhyvinvoinnin turvaamiseksi on tuettava tasapuolisesti kaikenikäisten työntekijöiden työssä pärjäämistä ja löydettävä sujuvia yhteistyön tapoja sukupolvien välille. Iän ja osatyökykyisyyden sekä kielellisen ja etnisen taustan merkitys näkyy selvästi tulevaisuuden työpaikoilla. Lisääntyvä monimuotoisuus heijastuu erityisesti johtamiseen ja lähiesimiesten toimintaan.

On tärkeää tunnistaa ja tunnustaa samaan aikaan monimuotoisuus ja erilaisuus sekä yhdenvertaisuus ja samanarvoisuus. Yhdenvertaisuus ei tarkoita samanlaistamista eikä erilaisuuden kieltämistä. Monimuotoisuutta on käsiteltävä tasa-arvoa edistävänä eikä siten, että tahattomasti saadaan aikaiseksi eri ryhmien keskinäistä vastakkainasettelua tai stereotyyppien vahvistamista. Tavoitteena on erilaisuuden hyväksyvän tasa-arvon aikaansaaminen. Tasa-arvo tukee sekä työntekijöiden hyvinvointia että työpaikkojen toimivuutta ja tuloksellisuutta.

6 Strategian toteutumisen seuranta ja arviointi

Pelastustoimen strategiaa seurataan jatkuvan päivittämisen periaatteella. Toimintaympäristön muuttuessa pelastustoimen strategiaa tarkistetaan. Muutoin strategiaa tarkastellaan säännöllisesti kerran vuodessa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa.

Strategian arvioimiseksi valmistellaan mittarit vuoden 2016 loppuun mennessä. Mittareiden valmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota niiden ohjauuteen. Kerran vuodessa strategian tarkistuksen yhteydessä arvioidaan, ovatko kansalliset tavoitteet edelleen oikeita ja tarvitaanko muutoksia.

7 Tärkeimmät käsitteet

Siviilivalmius

Siviilivalmius on toimintaa, jolla tarkoitetaan huoltovarmuutta, pelastuspalvelua, väestönsuojelua sekä kriittisen infrastruktuurin suojelua.

Varautuminen

Varautuminen on toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Valmius

Varautumisen tuloksena saavutettu tila, jossa kyetään vastamaan erilaisiin uhkiin.

Pelastustoimi

Järjestelmä, jonka tarkoituksena on tärkeiden toimintojen turvaaminen, onnettomuuksien vähentäminen ja niiden seurausten rajoittaminen sekä ihmisten turvallisuuden parantaminen ja ihmisten pelastaminen onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua.

Pelastustoiminta

Toiminta, joka koostuu onnettomuuden tai onnettomuuden uhan edellyttämistä kiireellisistä ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen ja pelastamiseen tähtäävistä toimenpiteistä.

Turvallisuusviestintä

Koostuu turvallisuusneuvonnasta, -koulutuksesta ja -valistuksesta ja sisältää pelastuslaissa mainitun ohjaus-, valistus- ja neuvontatyön kokonaisuuden.

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET